

Raadsinformatiebrief

Onderwerp	: eindrapport verbetering oeverkwaliteit erfgoedlijn waterdriehoek in opdracht van de provincie Zuid-Holland.	
Aanleiding	: Op 16 mei is het eindrapport verbetering oeverkwaliteit erfgoedlijn waterdriehoek bestuurlijk gepresenteerd.	
Datum	: 10 juni 2014	
Doel	: het ter kennisname verstrekken van informatie	
Portefeuillehouder	: D. Zandvliet (078) 770 6002	d.zandvliet@alblasserdam.nl
Primaathouder	: C. Corbeau (078) 770 6107	c.m.corbeau@alblasserdam.nl

Te verstrekken informatie

Voor u ligt de rapportage van het project Verbetering Oeverkwaliteit Erfgoedlijn Waterdriehoek, een initiatief van de provincie Zuid-Holland. Het onderzoek is verricht in het kader van het regionale investeringsprogramma Waterdriehoek. De verbetering oeverkwaliteit valt binnen de erfgoedlijn, één van de programmalijnen binnen dit investeringsprogramma. Het beslaat de oevers van de Noord, de Beneden Merwede, de Nieuwe Merwede, de Oude Maas, de Dordtse Kil en het Wantij.

De Waterdriehoek kent belangrijke toeristisch-recreatieve bestemmingen, zoals werelderfgoed Kinderdijk, de historische binnenstad van Dordrecht en het Nationaal Park de Biesbosch. Maar de relatie met het water, waar de Waterdriehoek zijn bestaan aan ontleent, is verwaterd.

Het doel van de in dit onderzoek geformuleerde kansrijke projecten is het versterken van de verbindingen over water en benutten van het cultureel erfgoed. Met de ingrepen wordt de schoonheid van het alledaagse, het vanzelfsprekende, in de regio weer waarneembaar en zichtbaar gemaakt; *het leven met het water*.

De vraag is welke fysieke projecten in de periode 2014-2017 uitgevoerd kunnen worden om de kwaliteit en aantrekkelijkheid van de oevers en de beleving van het cultureel erfgoed voor toeristen, recreanten en bewoners te vergroten, 'om er te komen en langer te verblijven'.

In de onderliggende raadsinformatiebrief is vooral ingegaan op de passages die Alblasserdam betreffen.

Status

Op 16 mei jl. is het eindrapport aangeboden in een bestuurlijke bijeenkomst. Vervolgens zullen de (nieuwe) wethouder(s) worden benaderd voor een gesprek met de opstellers van het rapport. Het rapport benoemt kansen voor locaties in de waterdriehoek. Wanneer projecten

worden opgevoerd en gehonoreerd worden, betekent dat onder andere medefinanciering door de provincie.

Het eindrapport verbetering oeverkwaliteit Waterdriehoek biedt een leidraad voor de uitvoering van de erfgoedlijn Waterdriehoek, een initiatief van de provincie Zuid-Holland. Het initiatief voor de uitvoering van potentiële projecten moet door de betreffende gemeenten en/of andere partijen worden opgepakt.

Uit het rapport Verbetering oeverkwaliteit Erfgoedlijn Waterdriehoek.

Het landschap van onze grote rivieren is altijd bepalend geweest voor ontwikkeling van de waterdriehoek. Het culturele karakter van het gebied is gedefinieerd door de ligging aan en in het water. Het erfgoed in de waterdriehoek bestaat uit vele cultuurhistorische elementen, gebouwde objecten en landschappelijke structuren. Om de betekenis van het erfgoed voor de kwaliteit van de oeverzones relevant te maken, zijn de historische objecten gegroepeerd onder vier verhaallijnen die samen de ontwikkeling van het gebied vertellen. Dit zijn: de delta, de omgang met het water, de delta-economie en de deltacultuur.

Voor Alblasterdam is met name de verhaallijn van de delta-economie van belang.

De delta-economie

De economie van de delta is van oudsher gericht op de locatievoordelen: de aanwezigheid van vruchtbare grond, water en handelsroutes. De economie van de delta ontwikkelde zich langs elke oever op een eigen, nog altijd zeer herkenbare, manier. Kinderdijk bijvoorbeeld is de geboortegrond van bekende scheepsbouwfirma's, in de Dordtse Biesbosch werden op grote schaal biezen, riet en grienden geoogst, terwijl de baggerindustrie het dorp Sliedrecht internationale bekendheid verschafte. In Dordrecht zijn de historische havens, pakhuizen en markten de neerslag van de delta-economie. In de Sliedrechtse Biesbosch zijn restanten te vinden van de zalmvisserij.

Het clusteren van het erfgoed levert een beeld op welke verhaallijnen op welke plek dominant zijn of waar ze elkaar juist overlappen. De groepering laat zien dat iedere oeverlijn zijn eigen sfeer en karakter heeft. Er zijn vier clusters onderscheiden waar de verhaallijnen van de Waterdriehoek het best te beleven zijn. Dit vanwege een stapeling van

monumenten en erfgoed, mooie zichtlijnen of bijzondere landschapselementen. Deze vier clusters vormen, samen met de belangrijkste noties uit de landschappelijke analyse uit het vorige hoofdstuk, de basis voor de keuze van de meest kansrijke projecten.

Een van de vier genoemde clusters binnen de delta-economie is De oever van De Noord:

Het erfgoed langs de oevers van De Noord karakteriseert zich door het veelzijdige karakter. Dominant is de verhaallijn 'omgang met het water'. Het zwaartepunt ligt bij icoon Kinderdijk, maar de verhaallijn is ook zichtbaar in een aantal dijkdoorbraken en gemalen. De oostoever is de geboortegrond van de grote scheepsbouwfirma's Smit en Kloos (vooral bekend door hun latere infrastructurele werken, zoals sluisdeuren en bruggen), maar ook van het grote fabriekscomplex Nedstaal, en brengt zo de verhaallijn delta-economie over. De westoever was honderd jaar geleden nog een grillig, open buitendijks gebied met rietlanden, gorzen en kleine polders. In de Ridderkerkse griend is deze geschiedenis nog zichtbaar. Het is een van de weinige getijdengrienden die overgebleven zijn binnen Nederland.

Het besloten karakter van het dijklint ter plaatste van Mercon Kloos is onderdeel van het beschermd dorpsgezicht

Voorstellen uit het rapport met betrekking tot Alblasserdamse locaties Varend over de Noord is het contrast tussen beide oevers goed te ervaren. Vanaf het land ervaar je dat veel minder, met name aan de westzijde. De bestaande route leidt je daar door het stedelijke gebied. Met het rondje over de dijken van Ridderkerk en Alblasserdam kan men de vier verhaallijnen van de Waterdriehoek in één keer ervaren. Enerzijds bevind je je midden in de deltanatuur. Zeker als in de toekomst naast de Ridderkerkse Griend ook in de Crezéepolder de dijken worden

doorgestoken om de rivier de ruimte te geven en de getijdendynamiek weer vrij spel te geven.

Aan de andere kant, als je met de boot of via de brug de Noord bent overgestoken, ervaar je het karakteristieke contrast tussen de kleine schaal - aan, achter en op de dijk - en de grote schaal daarbuiten; de delta-cultuur tegenover de delta-economie. Met vanaf het kleinschalige dijklint aan de ene kant prachtige doorzichten op Kinderdijk - icoon voor de omgang met het water - en het Rijzenwiel en Lammetjeswiel onder aan de dijk. En aan de andere kant zicht op de grootschalige bebouwing van de scheepsindustrie en over de rivier zelf.

Mercon Kloos terrein

Het Mercon Kloosterrein met de grote scheepsbouwhallen is een markant terrein aan het dijklint in Alblasserdam en onderdeel van het beschermd dorpsgezicht. Momenteel is het terrein ontoegankelijk. De scheepsbouwactiviteiten zijn echter verdwenen. Er zijn plannen het Mercon Kloosterrein te transformeren, mogelijk naar woningbouw. Dit biedt kansen voor het toegankelijk maken van de oever van de rivier. Transformatie moet echter niet ten koste gaan van de karakteristieken van het dijklint en het beeld vanaf het water.

Vanuit de oeverkwaliteit erfgoedlijn wil de provincie de volgende richtlijnen meegeven voor de herontwikkeling van het terrein:

- behoud het contrast en het schaalverschil tussen de grote eenheden van de scheepsbouwindustrie buitendijks en de kleinschalige dijkbebouwing;
 - behoud de proporties van het karakteristieke, besloten profiel van het dijklint ter plaatse van de scheepsbouwhallen. De openbare ruimte van maat zit juist weer aan de kade, aan het water. Het dijklint is krap en functioneel;
 - koester de doorzichten vanaf het dijklint op de molens van Kinderdijk en andere delen van de laaggelegen polder;
 - verbind het Mercon Kloosterrein voor voetgangers via de Molenkade en de Molensingel met een mogelijk rondje rond het Oosteromse Wiel en het wandelpad rond het Rijzenwiel.
- Het profiel van het historische dijklint is krap. Met de herprofilering zijn de fietsstroken aan beide zijden van de weg vervangen door een vrijliggend fietspad aan de buitenzijde van het dijkprofiel. Hiermee is de verbinding met de kleinschalige wereld rondom het Rijzenwiel minder geworden. Herontwikkeling van het Mercon Kloos terrein kan deze situatie mogelijk verbeteren door verbindingen te leggen met de laaggelegen polder.

Overstappunt Alblasserdam

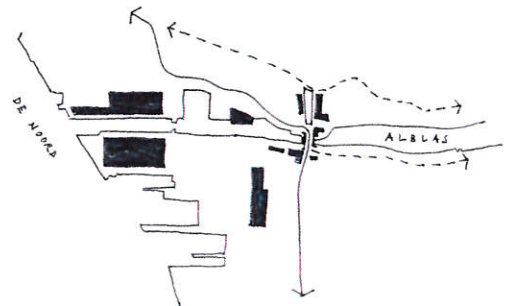
De dam in Alblasserdam vormt een bijzonder punt in het historische dijklint. De haven en de scheepsindustrie raken hier het dijklint en de dorpskern. Ook markeert de dam de overgang naar de diepe polder en de ontginningslinten aan de Alblas. Een knooppunt in de beleving van de dijk.

Hier ligt de kans de relatie met de achterliggende Alblasserwaard en Kinderdijk te versterken. Het pand van de Rabobank is daarin de schakel. Het vormt samen met de dijkbebouwing aan Polderstraat/Zuiderstek en bebouwing aan de Dam/Plantageweg de kern van Alblasserdam. De tuin aan de Alblas heeft een goede oriëntatie op de zon.

Met horeca, een terras en een aanlegsteiger laaggelegen aan de Alblas ontstaat een opstappunt voor een nieuwe vaarroute van Alblasserdam naar Kinderdijk, maar ook verder de Nederwaard in. Een voorwaarde hiervoor is echter wel dat de Alblas wordt uitgebaggerd.

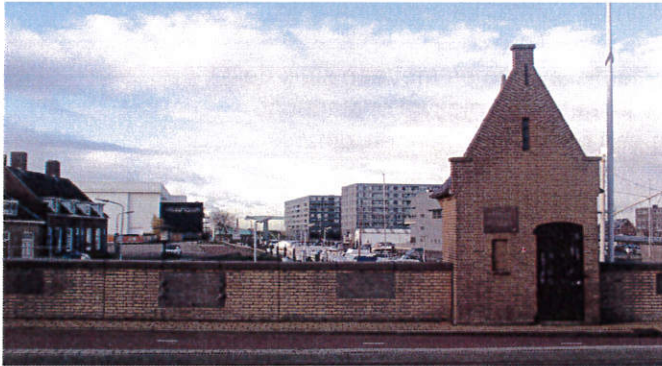
Aandachtspunten:

- een rotonde ter plaatste van de Dam kan de ruimtelijke samenhang in de kern te niet doen;
- er zijn initiatieven op termijn de dam weer te openen en met een sluis de Alblas toegankelijk te maken voor kleine jachten. Het nieuwe opstappunt ter plaatse van de Rabobank zou hierin een eerste stap kunnen zijn.

De dam van Alblasserdam is een knooppunt in de beleving van de dijk door de samenkomst van de kleinschalige dijklinten en grootschalige scheepsindustrie buitendijks

Met een aanlegsteiger en een terras laag aan het water wordt de huidige Rabobank een aantrekkelijke opstapleuk voor een bezoek aan Kinderdijk en de Nederwaard.

De scheepsindustrie raakt de kern van Alblasserdam

Maatschappelijk effect

Relatie collegeprogramma, begroting, eerdere besluitvorming, etc.

Relaties van het rapport met overig beleid:

Relatie met het coalitieakkoord 2014-2018

Het advies eindrapport verbetering oeverkwaliteit heeft een duidelijke relatie met het coalitieakkoord waarin onder meer is genoemd:

- een gemeente, waar zowel het gezicht van historisch dijkdorp met een zekere robuustheid en stedelijkheid als ook het gezicht van polderdorp, kleinschalig en groen nog steeds zichtbaar zijn;
- een gemeente, waar voor het centrum in 2018 een integrale visie is opgesteld en voor reeds gestarte projecten de uitvoering is gerealiseerd,
- een bestuur, dat in een luisterende nieuwsgierige houding inwoners, bedrijven en overige partners uitnodigt met initiatieven te komen, met hen in gesprek gaat en zorgt voor informatieoverdracht;
- een bestuur, dat vanuit een zelfbewuste houding de samenwerking zoekt op (sub)regionaal niveau met het perspectief van lokale en regionale uitvoeringskracht.

Bereikbaarheid: het coalitieakkoord stelt dat het vervoer over water een belangrijke vorm van verbinding en recreatie is. Het verbeteren van de oeverkwaliteit speelt daarin een grote rol.

recreatie en toerisme: Alblasserdam is één van de mooiste toegangspoorten naar het werelderfgoed Kinderdijk en de binnenstad van Dordrecht. De strategische ligging wordt benut. Haven-Zuid kan zich ontwikkelen als centraal knooppunt voor verschillende toeristische activiteiten binnen de schaal en karakter van Alblasserdam. Daarbij worden kansen benut van de omvangrijke bedrijvigheid, de nabijgelegen recreatieve toplocaties en de verbindingen hiertussen.

Bouwprogramma en projecten: voor Mercon Kloos wordt vooralsnog, conform de lijn in de structuurvisie gekozen voor woningbouw, eventueel gekoppeld aan andere daarbij passende functies.

Het rapport ondersteunt het coalitieakkoord Voor wat betreft Mercon Kloos zal de afstemming nog worden gezocht in de toekomstige ontwikkelingen.

Structuurvisie Alblasserdam 2040

Het rapport heeft een duidelijke relatie met de structuurvisie Alblasserdam 2040 die door de gemeenteraad is vastgesteld:

In de structuurvisie Alblasserdam 2040 wordt onder 3.2 Alblasserdam in haar omgeving, een hoofdstuk gewijd aan de beleidsvisie Cultureel Erfgoed 2013-2016: Waterdriehoek. In het kader van de erfgoedlijn van de waterdriehoek is de verbetering van de kwaliteit van de oevers van de Noord een uitwerking.

Daarnaast is in de structuurvisie onder 5.7 Aandachtsgebieden, een paragraaf gewijd aan Mercon Kloos, waar een mogelijke transformatie wordt benoemd.

Het rapport ondersteunt de in de structuurvisie genoemde beleidsvisie Cultureel Erfgoed 2013-2016.

Regionale structuurvisie

Tevens is er een relatie met de regionale structuurvisie waarin diverse fiets- en wandelroutes worden voorgesteld.

Het rapport ondersteunt de regionale structuurvisie.

Beschermde dorpsgezicht, 26 november 2013:

Het aangeboden rapport van de provincie heeft eveneens een duidelijke relatie met het door u vastgestelde beschermde dorpsgezicht en de daarin aangewezen beeldbepalende panden. De locatie Mercon Kloos is van groot belang vanwege het contrast tussen de kolossale massa van de grote industriële panden aan de rivierzijde tegenover de kleinschaligheid van de pandjes aan de polderzijde van de dijk.

De in het rapport genoemde kansen leiden ertoe dat de verbindingen over water en het cultureel erfgoed worden benut.

Het rapport ondersteunt het beschermde dorpsgezicht van de gemeente Alblasserdam.

Bevoegdheden

Het is niet zo dat de gemeente op voorhand gehouden is aan de in het rapport benoemde aanbevelingen. Het is een rapport opgesteld in opdracht van de provincie voortkomend uit de erfgoedlijnen van de Waterdriehoek. E.e.a. kan worden besproken in het aangekondigde gesprek van de initiatiefnemers met de (nieuwe) wethouder(s). Benadrukt wordt dat het gaat om door de provincie benoemde kansen om het water beleefbaar te maken.

Mercon Kloos is benoemd in overleg met de heer Den Ouden als mogelijke (her)ontwikkeling. Voor Mercon Kloos wordt vooralsnog,

conform de lijn in de structuurvisie gekozen voor woningbouw, eventueel gekoppeld aan andere daarbij passende functies.

Het overstappunt en de aanlegsteiger zijn aangedragen door de heer Den Boer (bekend van de Stichting Schutsluis). De gemeente heeft over het overstappunt en de aanlegsteiger nog geen formeel standpunt ingenomen. Voor wat betreft het overstappunt dat genoemd wordt op de Dam is het pand van de Rabobank de schakel. De gemeente is nog niet bekend met eventuele ontwikkelingen als horeca. De genoemde aanlegsteiger wordt inmiddels gesondeerd door middel van een (principe)verzoek. Inhoudelijk is het verzoek nog niet beoordeeld.

Terug naar het aangeboden rapport

Aanbevelingen van het rapport:

De longlist van kansrijke locaties is op basis van een analyse van sterke en zwakke punten, kansen en de bedreigingen per locatie, teruggebracht tot een selectie van vijf. Deze SWOT-analyse is te vinden in de bijlagen van het rapport. Onderstaande projecten komen op korte termijn in aanmerking.

1. *Overnachten in de Hollandse Delta of Biesbosch*
2. *Hoofdkwartier op de Kop van de Staart*
3. *Varen naar de Biesbosch over het Wantij*
4. *Van Watertoren naar Sophiapolder*

De watertoren in Zwijndrecht wordt ontwikkeld naar een uitzichtpunt met brasserie die door wandel- en fietsroutes aan de unieke natuur van de Sophiapolder worden gekoppeld.

5. *Uitspanning Willemsdorp*

Uitvoering (inclusief planning)

Uitvoering (inclusief planning)

Voor de eerstkomende periode (2014-2015) zijn er geen projecten in Alblasterdam omdat deze nog verder moeten worden uitgewerkt, maar wellicht dat in een volgende periode Mercon Kloos en het overstappunt bij de Dam aan bod kunnen komen.

De uitgangspunten van het rapport zouden eventueel bij een toekomstige herontwikkeling van het Mercon Kloosterrein kunnen worden meegegeven.

Voorgesteld wordt het rapport Verbetering Oeverkwaliteit Erfgoedlijn Waterdriehoek voor kennisgeving aan te nemen.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders

secretaris

burgemeester

